

*До спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.007.067
Національна академія внутрішніх справ
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1*

ВІДГУК

опонента, кандидата юридичних наук Топорецької Зоряни Миколаївни на дисертаційне дослідження Швеця Андрія Володимировича на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами», подане на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертації Швеця А.В. обумовлена потребами практики, необхідністю обґрунтування та розробки теоретичних та організаційно тактичних засад розслідування злочинів, пов'язаних з використанням небезпечних матеріалів та речовин, суспільну безпеку яких важко переоцінити.

Так, злочини, які вчиняються з використанням небезпечних матеріалів та речовин становлять особливу небезпеку, оскільки завдають шкоду життю та здоров'ю невизначеної кількості людей не лише в межах однієї держави, але й у транскордонних і навіть світових масштабах. Ядерна, біологічна, хімічна зброя є новою світовою загрозою, адже її застосування може нести непоправні наслідки для всього живого на планеті. Так світ і досі відчуває наслідки аварії на ЧАЕС. Україна ж, маючи особливе розташування на континенті і будучи буфером між сходом та заходом, є особливо вразливою до використання на її території небезпечних матеріалів та речовин. А в умовах тимчасової окупації частини території та неконтрольованого кордону значно підвищується ризик незаконного і неконтрольованого ввезення таких матеріалів та речовин на територію держави.

Відсутність комплексних наукових досліджень цієї проблематики з урахуванням новітніх способів вчинення таких злочинів, використання таких матеріалів та речовин в транскордонних масштабах негативно впливає на стан розслідування і розкриття цієї категорії злочинів. Це якраз і визначає актуальність обраної дисертантом теми для дослідження, спрямованої на

розв'язання цієї наукової проблеми, а тому її значущість та актуальність не викликає сумніву.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Швецем А.В. є науково обґрунтованими, а їх **достовірність** підтверджується правильно обраною методологічною базою, та досить репрезентативною та вагомою емпіричною базою, яка представлена у вигляді результатів вивчення та аналізу 158 кримінальних проваджень за ст. 265, 321, 326 КК України, що були розглянуті судами упродовж 2015–2019 рр. з усіх областей України; зведених даних анкетування 80 слідчих та 170 оперативних працівників Національної поліції у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Житомирській, Львівській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Харківській областях та містах Дніпрі, Києві й Харкові; аналітичних узагальнень Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Верховного Суду, Державної судової адміністрації України.

Структура дисертаційного дослідження повною мірою розкриває поставлені завдання, об'єкт та предмет дослідження й охоплює як теоретичний, так і практичний аспект досліджуваної проблематики, забезпечує логічну послідовність викладення матеріалу та системний характер наукового дослідження.

Об'єкт дослідження визначено як правовідносини, що виникають у діяльності органів досудового розслідування під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поведінням з небезпечними матеріалами, предметом дослідження є розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поведінням з небезпечними матеріалами. Вказані об'єкт і предмет дослідження повною мірою окреслюють проблемні питання криміналістичної та досудового процесуальної діяльності у кримінальних провадженнях, пов'язаних із незаконним поведінням з небезпечними матеріалами та речовинами.

Перелік обраних для дослідження питань, змістовне описання викладеного матеріалу, застосовані методи дослідження та зроблені дисертантом висновки в цілому дають можливість встановити сутність та значення вивчених проблем та вказують на завершеність наукового дослідження та його зв'язок із відповідними програмами та планами.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертаційного дослідження відповідає положенням Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015); Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки (Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015) та плану заходів щодо її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393 р.); Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126); Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр. (наказ МВС України від 16 березня 2015 р. № 275); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454); Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28). Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 24 вересня 2019 р. (протокол № 20).

Мета дисертаційного дослідження сформульована дисертантом досить лаконічно, чітко і вдало та полягає в розробленні теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення організації й тактики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами.

Використані дисертантом різноманітні методи дослідження дали можливість сформулювати наукові положення, висновки та рекомендації, що

характеризуються новизною, а пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування, вказують на прикладний характер роботи. Так, у процесі дослідження дисертант вдало поєднує та використовує комплекс методів: порівняльно-правовий, формально-логічний, метод структурного аналізу, порівняння, кількісного і якісного аналізу, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, моделювання та інші, що дало змогу всебічно вивчити предмет дослідження та сформулювати обґрунтовані та науково достовірні висновки й пропозиції.

Дисертант на належному науковому рівні аналізує теоретичний і нормативно-правовий матеріал, формулює обґрунтовані висновки, веде коректну наукову дискусію.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних монографічних досліджень теоретичних і практичних проблем методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами з урахуванням сучасного стану кримінального процесуального законодавства та правоохоронної діяльності.

Заслужують на увагу, зокрема, такі положення наукової новизни, сформульовані у дисертації:

– проведена типізація способів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами відповідно до: предмету кримінального правопорушення, його кількісних та якісних ознак; особливостей обстановки, місця, часу вчинення кримінального правопорушення; можливості здійснення підготовчих дій; наявністю у правопорушника професійних знань, його відношення до сфери обігу небезпечних матеріалів, фізичного стану, психологічних особливостей, мети вчинення кримінального правопорушення галузей обігу небезпечних речовин та матеріалів.

– визначені типові слідчі ситуації у розслідуванні таких кримінальних правопорушень (особу затримано під час збуту небезпечних матеріалів; затримано особу, в якій вилучено небезпечні матеріали, мету дій підозрюваного

не встановлено; встановлені джерела походження небезпечних матеріалів; встановлено факт вчинення незаконного збуту небезпечних матеріалів; затримано службову особу; спеціальною перевіркою встановлено факти порушень правил поводження з небезпечними матеріалами), що створюються відповідно до кількісно-якісних характеристик первинної криміналістично значимої інформації й особливостей її джерел за схемою відносин «небезпечний матеріал – подія – особа злочинця», а також тактичні завдання розслідування зазначених кримінальних правопорушень й алгоритм проведення СРД за кожною з них.

Крім того, у науковій роботі удосконалено ряд наукових положень, які в значній мірі удосконалюють сучасні знання про можливості застосування криміналістичних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами, зокрема:

– теоретичні положення щодо поняття та структури методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами, яка становить комплекс відомостей про злочинну діяльність, що має пізнавальне (побудова описової моделі кримінально-протиправної діяльності) та аналітичне (встановлення кореляційних зв'язків між елементами, що мають закономірний характер) значення й складається з криміналістичної характеристики; типових слідчих ситуацій та програм їх вирішення; обставин, що підлягають доказуванню; взаємодії слідчого із учасниками розслідування; проведення СРД та інших процесуальних дій; криміналістичної профілактики;

– сукупність відомостей щодо основних слідів, що відображають картину учинення кримінальних правопорушень досліджуваної категорії;

– організацію і тактику проведення СРД (огляд, допит, обшук).

Крім того, дістали подальшого розвитку наукові положення, висновки та рекомендації щодо характеристики особи злочинця, яка вчиняє кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним поводженням з небезпечними

матеріалами, з виокремленням вікових, професійних, групових, психологічних та інших криміналістично значущих ознак; напрямів організації і планування розслідування цього виду кримінальних правопорушень відповідно до визначених типових слідчих ситуацій, з урахуванням обставин, що підлягають встановленню та доказуванню; використання спеціальних знань у процесі розслідування кримінальних правопорушень.

У розділі 1. «Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами» заслуговує на увагу розроблене авторське визначення криміналістичної характеристики незаконного поводження з небезпечними матеріалами як системи відомостей, розробленої наукою і практикою, що відрізняє незаконне поводження з небезпечними матеріалами від інших видів кримінальних правопорушень та визначає програму СРД, НСРД та ОРЗ, спрямованих на виявлення, розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також сприяє правильній оцінці слідчої ситуації, що склалася, та визначає перспективно-прогностичну оцінку ходу досудового розслідування (с. 33). Особливу увагу автор також приділяє елементам криміналістичної характеристики цієї категорії злочинів та взаємозв'язків між ними та значенню криміналістичної характеристики для практики розслідування цих злочинів.

У підрозділі 1.2. важливою для науки та практики є здійснена автором типізація способів вчинення та приховання цих злочинів щодо кожної зі згаданих автором статей КК України.

У підрозділі 1.3. особливої уваги заслуговує проведене автором дослідження вивчення особи злочинця, як елемента криміналістичної характеристики цієї категорії злочинів, адже виходячи з фазового підходу при здійсненні аналізу криміналістичної характеристики злочину особа злочинця є центральним елементом криміналістичної характеристики.

Згідно проведеного автором дослідження, незаконні діяння у сфері незаконного поводженням з небезпечними матеріалами вчиняються переважно трьома категоріями осіб: 1) особами, молодими чоловіками, (до 30 років) які з

соціальної точки зору із раннього дитинства вважаються неблагополучними, не мають постійного джерела прибутку, проживають без родини, можуть вчиняти незаконні діяння з наркотичними засобами або мати судимість за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Вчиняють кримінальні правопорушення шляхом збуту отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (іноді таких, що частково вживаються ними особисто); 2) жінками, різної вікової категорії (18-60 років) у тому числі пенсіонерками, які раніше працювали в інтелектуальній сфері (мають вищу освіту), зокрема у фармацевтичній галузі (колишні фармацевти, провізори); вони заробляють додаткові кошти шляхом систематичної торгівлі отруйними чи сильнодіючими лікарськими засобами; 3) чоловіками середнього віку (35-50 років), які мають постійне джерело прибутків (роботу, зокрема й приватні підприємці, або пенсію), проживають з родиною; вони придбають та збувають радіоактивні матеріали, отруйні чи сильнодіючі речовини досить великими партіями та мають доступ до виведення зазначених матеріалів та речовин із законного обігу (с.80).

Розділ 2. «Організація розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. автор виокремив перелік матеріалів, які повинні бути у слідчого на початку досудового розслідування кримінальних правопорушень пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами слідчий у своєму розпорядженні повинен мати такі матеріали: 1) рапорт про виявлення кримінального правопорушення; 2) протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення (або таке, що готується; 3) зареєстроване повідомлення про початок досудового розслідування; 4) повідомлення прокурора про початок досудового розслідування; 5) доручення про проведення досудового розслідування; 6) пам'ятку про процесуальні права та обов'язки потерпілого; 7) детальні відомості про те, при яких обставинах було вчинено кримінальне правопорушення; 8) протокол огляду місця події; 9) протокол

допиту свідків, очевидців вчинення кримінального правопорушення; 10) довідку судово-медичного експерта або акт судово-медичного освідування зі встановленим ступенем тяжкості тілесних ушкоджень заподіяних потерпілому (якщо в результаті незаконного поводження з небезпечними матеріалами було спричинено шкоду здоров'ю чи загибель людей); 11) пояснення спеціаліста.

У підрозділі 2.2. важливим є напрацювання автора щодо типізації слідчих ситуацій початкового етапу розслідування цієї категорії злочинів та виокремлення таких ситуацій: особу затримано під час збуту небезпечних матеріалів; затримано особу, в якій вилучено небезпечні матеріали, мету дій підозрюваного не встановлено; встановлені джерела походження небезпечних матеріалів; встановлено факт вчинення незаконного збуту небезпечних матеріалів; затримано службову особу; спеціальною перевіркою встановлено факти порушень правил поводження з небезпечними матеріалами.

У підрозділі 2.3. заслуговують на увагу виділені автором групи форм взаємодії слідчого та оперативного працівника під час досудового розслідування кримінальних правопорушень в залежності від вирішуваних завдань на організаційного та кримінально-процесуального характеру. При цьому, до першої групи автор відносить: 1) спільне вивчення та аналіз матеріалів оперативної розробки чи перевірки; 2) спільне планування СРД, оперативно-розшукових і профілактичних заходів; 3) регулярний обмін інформацією про обставини кримінального провадження, що сприяє формуванню глибшого уявлення про подію кримінального правопорушення; 4) проведення спільних службових нарад (навчань) з актуальних проблем взаємодії, а також обговорення результатів СРД та ОРЗ з метою визначення ефективних та результативних шляхів розкриття даних кримінальних правопорушень. До другої групи взаємодії автор відносить: 1) проведення оперативними працівниками СРД за дорученням слідчого; 2) взаємодія у процесі провадження конкретної слідчої дії або робота у складі СОГ.

Розділ 3. «Проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним

поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. автор наголошує на важливості під час проведення огляду місця події застосування новітніх науково-технічних засобів, зокрема, лазерних сканерів. Технічні можливості FARO® Laser Scanner Focus3D дають можливість з високою точністю фіксувати предмети у просторі, а для встановлення механізму кримінального правопорушення 3D модель місця події з використанням тримірного проектування уможливить обстеження місця події з різних позицій, з різним ступенем деталізації та дасть змогу провести необхідні дослідження, то цей науково-технічний засіб необхідно використовувати у кримінальному провадженні (с.148), враховуючи значну площу місця події, у зв'язку з шкодою, яка може бути заподіяна навколишньому середовищу.

У підрозділі 3.2. автор наголошує на важливості проведення допитів та зазначає, що у кримінальних провадженнях у 19 % випадків було проведено 3 допити, у 26 % – 4 допити, у 17 % – 5 допитів, у 38 % – 6 і більше. Важливим є визнання автором орієнтованого кола питань, які підлягають з'ясуванню при допитах різних учасників кримінального провадження.

У підрозділі 3.3. автор визначає конкретні об'єкти пошуку в цій категорії проваджень: початкові варіанти документів, що фіксують будь-які дії з небезпечними матеріалами, дублікати, документи з ознаками виправлень, акти про списання або знищення документів, суворої звітності. Зазначені документи можуть знаходитися окремо від інших (офіційної документації, сировини, продукції) – серед особистих речей співробітників, або в підсобних приміщеннях, окремих ящиках, контейнерах тощо.

У підрозділі 3.4. важливе значення має виділення автором видів експертиз, які можуть бути призначені в цій категорії кримінальних проваджень та визначення кола завдань, що можуть ними вирішуватись.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях. Викладені у дисертаційній

роботі положення, висновки і рекомендації в достатній повноті відображують предмет дослідження та вирішують поставлені в ній завдання.

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації відображено у 9 наукових публікаціях, серед яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна – у закордонному юридичному виданні, чотири – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях, одні методичні рекомендації.

Апробація результатів дисертації відбулася належним чином, адже основні положення дисертації були оприлюднені та доповідалися у виступах на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: зокрема: «Актуальні питання криміналістики» (м. Київ, 20 грудня 2018 р.); «Актуальні питання теорії та практики досудового розслідування кримінальних проступків» (м. Київ, 14 листопада 2019 р.); «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 22 листопада 2019 р.); «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі (м. Київ, 9–10 грудня 2020 р.).

Практична значимість результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що сформульовані висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані у:

– практичній діяльності правоохоронних органів України – при розробленні та вдосконаленні відомчих нормативно-правових актів, підготовці посібників, методичних рекомендацій з питань розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поведінням з небезпечними матеріалами;

– освітньому процесі – при підготовці лекцій, методичних рекомендацій і дидактичних матеріалів з навчальних дисциплін «Криміналістика», «Актуальні проблеми розкриття та розслідування кримінальних правопорушень», а також при проведенні занять за відповідними дисциплінами в системі підвищення кваліфікації слідчих та співробітників оперативних підрозділів.

Викладене вище може бути підставою для загальної позитивної оцінки дисертації Швеця Андрія Володимировича на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами» як самостійного наукового дослідження актуальної і важливої для науки і практики проблеми.

Водночас, не зупиняючись більш детально на загальній позитивній оцінці роботи, слід звернути увагу на деякі спірні, дискусійні положення і висловити окремі зауваження, як підґрунтя для обговорення під час прилюдного захисту, зокрема:

1. На с. 103, 122, 220 роботи автор вказує на необхідність використання на початковому етапі розслідування висновків ревізій та актів перевірок, зазначаючи, що вони можуть проводитись контролюючими органами за дорученням правоохоронних органів у випадку наявності відомостей про порушення чинного законодавства або правоохоронними органами, наприклад Управлінням захисту економіки Національної поліції України, що здійснює оперативне обслуговування об'єктів господарювання, у зв'язку з чим мають право перевіряти на підприємствах, установах і організаціях грошові й бухгалтерські документи, звіти, кошториси, інші документи, а також проводити перевірку фактичної наявності цінностей (грошових сум, цінних паперів, сировини, матеріалів, готової продукції, обладнання). Водночас слід зазначити, що чинна редакція КПК України не передбачає право органу досудового розслідування ініціювання ревізій, а перевірок, а дозволяє лише витребування та отримання висновків вже проведених ревізій та перевірок (ч. 2 ст. 93 КПК України), у зв'язку з цим потребує уточнення позиція автора щодо необхідності доповнення (повернення) до КПК повноваження сторони обвинувачення ініціювати проведення таких контрольних заходів.

2. Підрозділ 3.4. присвячено лише питанням призначення судових експертиз у кримінальних провадженнях щодо незаконного поводження з небезпечними матеріалами та речовинами, водночас автор неодноразово зазначає на важливості використання спеціальних знань на всіх етапах

розслідування таких злочинів у зв'язку з особливим характером предметів злочинного посягання, а також особливим характером наслідків, які можуть полягати в тому числі у забрудненні території, водних ресурсів, повітря тощо. На нашу думку, наукове дослідження було б більш глибоким за умови розкриття не лише порядку призначення судових експертиз, а й інших способів використання спеціальних знань під час розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень.

3. В цілому досліджуючи питання розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами, автор в основному зосереджує увагу на чотирьох статтях КК України (ст.ст. 265, 265-1, 321, 326). Водночас КК України містить і інші злочини, в яких предметом злочинного посягання можуть бути небезпечні матеріали та речовини, зокрема, контрабанда (ст. 201 КК України), забруднення та псування земель, у тому числі внаслідок порушення спеціальних правил (ст. 239 КК України), забруднення атмосферного повітря (ст. 241 КК України), забруднення моря (ст. 243 КК України), напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК України), Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262 КК України) та ряд інших. У зв'язку з цим потребує додаткової аргументації автором під час прилюдного захисту критерії обрання лише деяких кримінальних правопорушень для дослідження методики їх розслідування.

4. На с. 17 дисертації автор зазначає, що емпіричним підґрунтям дисертаційного дослідження, зокрема, стали зведені дані анкетування 80 слідчих та 170 оперативних працівників Національної поліції у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Житомирській, Львівській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Харківській областях та містах Дніпрі, Києві й Харкові; аналітичні узагальнення Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Верховного Суду,

Державної судової адміністрації України. На думку опонента, з метою здійснення порівняльного дослідження, було б доцільно опитати й судових експертів, які в межах компетенції проводять різні види експертиз в цій категорії кримінальних проваджень.

5. Розкриваючи питання криміналістичної характеристики цієї категорії злочинів автор зупинився на характеристиці таких її елементів, як: способи учинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами, предмет кримінально-протиправного посягання, обстановка вчинення кримінального правопорушення пов'язаного з незаконним поводженням з небезпечними матеріалами, типова «слідова картина» та особа правопорушника. Водночас, автор в роботі не надав обґрунтування, чому ним не виділяється як окремий елемент криміналістичної характеристики особа потерпілого від кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами.

6. У підрозділі 2.3. організація взаємодії слідчих зі співробітниками оперативних підрозділів та іншими суб'єктами автор зосередив увагу на співробітництві в межах України, проте враховуючи транскордонний характер таких злочинів, на думку опонента, наукове дослідження було б більш глибоким, якби автор окреслив питання міжнародного співробітництва під час розслідування таких злочинів.

Проте зазначені опонентом зауваження і побажання мають переважно дискусійний характер, відображають власну наукову позицію й можуть слугувати підставою для наукової полеміки під час прилюдного захисту дисертації і в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності (081 – «Право»), робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій **не виявлено порушень академічної доброчесності**. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично й літературно грамотною

мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені чітко, стисло та логічно, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Викладене вище дає підстави дійти остаточного висновку про те, що дисертаційне дослідження Швеця Андрія Володимировича на тему: «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням з небезпечними матеріалами та речовинами», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 – «Право», є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретну наукову проблему та мають важливе значення для науки криміналістики, а також практики розслідування злочинів, вчинених із використанням небезпечних речовин та матеріалів.

У цілому дисертація відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, а її автор, – **Швець Андрій Володимирович**, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – «Право».

Опонент:

**Заступник керівника секретаріату
Комітету Верховної Ради України
з питань фінансів, податкової
та митної політики,
кандидат юридичних наук**

Зоряна ТОПОРЕЦЬКА

